

Tóth G. Csaba – Virováczy Péter

Nyertések és vesztesek

A magyar egykulcsos adóreform vizsgálata mikroszimulációs módszerrel

ÖSSZEFOGLALÓ: Tanulmányunkban a 2011-es jövedelemadó-bevallásokat tartalmazó adatbázis felhasználásával azt vizsgáljuk meg, hogy a személyi jövedelemadóztatásban 2010 és 2013 között végrehajtott adóreform miként változtatta meg az egyes társadalmi csoportok adóterhelését, illetve, hogy mindez mit jelent az államháztartás szempontjából. Statikus jellegű mikroszimulációs elemzésünk a pozitív közgazdaságtan logikáját követi. Vizsgálatainkból kirajzolódik, hogy az adóreform összességében évi 444 milliárd forinttal csökkentette az állam bevételeit. Az összeg 74 százaléka a két legmagasabb jövedelmi tizedhez tartozó gyermektelen állampolgárok nettó jövedelmét növeli. Bár a három vagy több gyermeket nevelők 63 százaléka az adóreform nyertesének számít, az alsó hat jövedelmi tizedhez tartozó sokgyerekes adózók adókötelezettsége nem csökkent érdemben. Összességében tehát a jövedelem és gyerekszám közül elsősorban az előbbi befolyásolta, hogy az adóreform következtében miként változott a magánszemélyek adókötelezettsége. Az adókulcs esetleges 9 százalékra való mérséklése 44 százalékkal csökkentené tovább a költségvetés szája-bevételeit, ami a 2011-es adatokon számítva további évi 522 milliárd forint adókiengedést jelent.

KULCSSZAVAK: személyi jövedelemadó, mikroszimuláció, költségvetés, újraelosztás, egykulcsos jövedelemadó

JEL-KÓD: H23, H24, I38, D31

Az elmúlt években jelentősen átalakult a magyar adórendszer. Egyrészt új adókat vezettek be, másrészt gyakran újraírták a már érvényben lévő adónemek szabályait is. A változtatások egyik szimbolikus eleme a személyi jövedelemadó reformja, amelyet 2010 és 2013 között három év alatt hajtott végre a kormány. A közéletben egykulcsos adóreformként emlegetett átalakítás része volt az adókulcsok összevonásán és csökkentésén kívül a szuperbruttósítás és az adójóváírás eltörlése, valamint a már létező családi adókedvezmény jelentős kiterjesztése.

A téma azért is élvez és érdemel kiemelt figyelmet, mert a személyi jövedelemadó szorosan kapcsolódik több állami funkcióhoz is. Az összes adóbevétel közel 15 százalékával járul

hozzá az állami kiadások finanszírozásához. Az adók többségéhez képest kiemelt szerepe van az állami redisztribúcióban is. Mindemellet pedig az esetleges progresszivitásán keresztül mint automatikus stabilizátor, hozzájárul a makroökonómiai stabilitás megteremtéséhez is (Tóth, 2010).

Mindezek miatt érdemes alaposan megvizsgálni, hogy milyen következményekkel jár(t) a magyar jövedelemadó átalakítása. A vizsgálható és vizsgálatra érdemes dimenziók közül tanulmányunkban alapvetően két, egymással szorosán összefüggő szempontra koncentrálnunk. Kutatásunk célja annak pontos feltérképezése, számszerűsítése és bemutatása, hogy az egykulcsos adóreform miként változtatta meg a különböző társadalmi csoportok adóterhelését, ezen keresztül hogyan változott a jövedelemelosztás

Levelezési e-cím: tothgcs@gmail.com

mértéke Magyarországon 2010 és 2013 között, illetve, hogy mindez mit jelentett a költségvetés számára. Emellett hasonló szempontok alapján megvizsgáljuk azt is, milyen következményekkel járna a jelenleg érvényben lévő 16 százalékos adókulcs 9 százalékra történő mérséklése, miután felmerült ez a lehetőség is a kormányzat hosszú távú tervei között.

Fontos hangsúlyozni, hogy a különböző társadalmi rétegekre jutó adóteher aránya elsősorban értékválasztáson múlik, nem közgazdaságtani kérdés.¹ Másrészt a jövedelemadó csupán egy az állami újraelosztás eszközei közül, így önmagában nem értékelhető ezen keresztül az állami redisztribúció. Ennek megfelelően tanulmányunkban nem az adópolitika értékelése a célunk, csupán a változás következményeinek bemutatása két kiemelt dimenzió mentén. Elemzésünk a pozitív közgazdaságtan logikáját követi, mivel az adott gazdasági rendszer viselkedését és működési mechanizmusát igyekszünk megragadni. Ahogyan *Erdős* (2012) fogalmaz, az ilyen jellegű leírás – szemben a normatív közgazdaságtannal – nem értékítéletet ad, csupán bemutatja, milyen az adott rendszer, hogyan működik és milyen reakciókkal jellemezhető.

A bevezetőt követően a tanulmány második része a nemzetközi tapasztalatokat mutatja be, a harmadik részben áttekintjük a magyar adórendszerrel kapcsolatos kutatásokat. Ezt követően röviden felvázoljuk az elemzés módszertanát, majd következik az eredmények ismertetése. Első lépésben együtt kezeljük a teljes adóreformot, majd dekomponáljuk az egyes intézkedések hatását. Végül megvizsgáljuk az egyszámjegyű (9 százalékos) adókulcs bevezetésének várható esetleges következményeit.

NEMZETKÖZI PÉLDÁK ÉS TAPASZTALATOK

Az egykulcsos jövedelemadó bevezetése nem nevezhető példa nélkülinek az Európai Unióban, számos tagállamban már hosszabb ideje

működik ilyen adórendszer.² A kontinensen elsőként a volt Szovjetunió utódállamaiban vezették be, Észtország és Litvánia 1994-ben, Lettország pedig 1997-ben tért át az egykulcsos jövedelemadóra. A viseigrádi országok közül Szlovákia (2004) és Csehország (2008) után következett 2011-ben Magyarország.

Az egykulcsos adó elterjedése szorosan összefügg azzal, hogy az uniós országokban az elmúlt évtizedekben végrehajtott adóreformok mögött három fontos cél rajzolódott ki: a munkát terhelő adók csökkentése, a globalizációból eredő árszűrésben való előnyhözjutás, valamint az adózás egyszerűsítése. Ez utóbbi jellemzően az adókulcsok csökkentését és az adóalap szélesítését vegyítő intézkedésekben jelentkezett (*Kiss et al.*, 2008). Illeszkedik mindehhez az egykulcsos adóreform is, amely kizárólag a kelet-közép-európai országokra jellemző, a nyugati államok a progresszív adórendszeren belül hajtottak végre a trendeknek megfelelő irányú változtatásokat.

A változások mozgatórugóit vizsgálva érdemes kiemelni *Pires és Jensen* (2011) tanulmányát, amelyben a szerzők arra a megállapításra jutnak, hogy az egykulcsos adórendszereknek a többkulcsoshoz viszonyítva kisebb lehet a gazdasági folyamatokat torzító hatása, ráadásul ez a hatás több csatornán keresztül is érvényesül. Egyrészt nagyobb az ösztönzési hatás, mivel a marginális adókulcs simítása miatt a termelékenység növekedésével arányosan emelkedik a bevétel is. Másrészt az adórendszer egyszerűsítése mind a munkavállaló, mind a munkáltató, mind az állam részéről alacsonyabb adótervezési költséggel jár, tehát direkt és indirekt módon növeli a hatékonyságot. Mindezek mellett kiemelik még, hogy emelkedhet a vállalkozási kedv és a külföldi működő tőke beáramlására is pozitív hatást gyakorolhat az egykulcsos reform.³

Ennek megfelelően az egykulcsos adórendszerek bevezetésétől a kormányzatok általában a munkakínálat növekedését, az adóelkerülés

és az adminisztrációs költségek csökkenését várják (Kiss et al., 2008). A reformok értékeléséhez azonban kevés robusztus empirikus bizonyíték áll rendelkezésünkre. Nehezíti a változások megítélését az is, hogy a bevezetett egykulcsos adórendszerek számos ponton különböznek egymástól, így nem lehet általánosságban beszélni az egykulcsos adórendszer hatásairól (Keen et al., 2006).

A leggyakrabban hangoztatott pozitív eredmény, hogy az adóelkerülés valóban csökkenhet, amelyre például *Ivanova és szerzőtársai* (2005) mutattak rá az orosz adóreformmal kapcsolatos kutatásukban. *Saavedra* (2007) szintén arra jutott, hogy az egykulcsos reformok javíthatják az adómorált, ha a reform egyúttal az adóadminisztráció egyszerűsítésével is jár. A szerző megemlíti azt is, hogy az egykulcsos adóreform pozitív hatással lehet a gazdaság versenyképességére és növekedésére is. Azok, akik az adóreform növekedési hatásait hangsúlyozzák, elsősorban a Balti-országokat és Szlovákiát hozzák fel példaként: ezekben az országokban az egykulcsos adó bevezetését követően a GDP gyors és tartós növekedése következett be. Erdős (2012) azonban arra hívja fel a figyelmet, hogy ez nem kizárólag az adóreformokra vezethető vissza, számos más tényező hatott a növekedés gyorsulására. A reformot megelőző évek nagymértékű gazdasági visszaesése utáni helyreállítási periódus, az egyéb gazdaságpolitikai intézkedések, a munkaerőpiacok fejlettsége és a külföldi működő tőke beáramlása mind-mind hozzájárult a felendüléshez, sőt sokkal nagyobb mértékben stimulálta a gazdaságokat, mint az adóreform – állítja Erdős (2012).

Kiss és szerzőtársai (2008) az egykulcsos rendszert bevezető országok részletes vizsgálata alapján szintén arra a következtetésre jutottak, hogy a reformok nem teljesítették egyértelműen a hozzájuk kapcsolódó növekedési, illetve adóbevételi várakozásokat.⁴ Mindemellett azonban minden esetben megmutatko-

zott a jövedelmek újraelosztásával kapcsolatos mellékhatás. A szerzők meglátása szerint az adórendszer hatékonyságának javítása kisebb társadalmi költséggel is megvalósítható.⁵

Az egykulcsos adórendszer népszerűsége napjainkban megtörni látszik, amit jól mutatnak a visegrádi régió két országában végrehajtott vagy éppen elhalasztott változtatások. Lengyelországban 2008-ban még felvetődött ugyan annak lehetősége, hogy áttérnek a klasszikus progresszív adótábláról az egykulcsos rendszerre, a gazdasági válság azonban elsodorta e törekvéseket. Szlovákiában 2013-ban a kormányzat megszüntette az egykulcsos rendszert, miután a 19 százalékos kulcs mellé bevezetett egy második, 25 százalékos adókulcsot. Keleti szomszédunknál, Romániában is felvetődött a differenciált jövedelemadózás ötlete 2012-ben. A 2005-ben bevezetett egykulcsos rendszerbe két alacsonyabb (8, illetve 12 százalékos) szja-kulcsot vezettek volna be a meglévő 16 százalékos mellé, így segítve az alacsonyabb jövedelműeket.⁶ Mivel azonban ezt a költségvetés helyzete egyelőre nem teszi lehetővé, ezért az idén még biztosan nem valósul meg.⁷

TANULSÁGOK A MAGYAR SZAKIRODALOM ALAPJÁN

Bár Magyarországon 2011-ben vezették be az egykulcsos adórendszert, a témával számos tanulmány foglalkozik már a 2000-es évek közepe óta. *Benedek és Lelkes* (2006) a magyarországi jövedelem-újraelosztást elemezték, és már öt évvel az egykulcsos adórendszer bevezetése előtt megvizsgálták egy ilyen típusú adóreform lehetséges hatásait. A kutatás középpontjában, jelen tanulmányhoz hasonlóan, az egykulcsos adó újraelosztási hatása állt. A hipotetikus adórendszer paraméterei a szlovák adóreform alapjaira épültek, ám annál egy egyszerűbb rendszert modelleztek: az

szja és az áfa (általános forgalmi adó) 20 százalékos, megmarad az adójóváírás rendszere, de minden más adókedvezmény kivezetésre kerül. A szerzők arra az eredményre jutottak, hogy a jövedelemeloszlás felső ötödét leszámítva nem változna érdemben az szja-fizetési-kötelezettség. A leggazdagabbaknál viszont jelentősen csökkenne az adóteher. Ezzel párhuzamosan a fizetendő áfa minden decilisben emelkedne az áfakulcs egységesítése miatt. A kettő együttes hatásaként a magasabb jövedelműek lennének az adóreform haszonélvezői, míg a vesztesek az alacsony jövedelműek lennének. Egy ilyen hipotetikus adórendszerrel a 2006-os szabályozáshoz képest a háztartások 15–15 százaléka járna jól, illetve rosszul. A nyertesek inkább a felsőbb decilisekből kerülőnek ki, míg a vesztesek aránya minden decilisben 10 százalék fölötti, de az eloszlás közepén a legnagyobb. A szerzők végkövetkeztetése az, hogy egy ilyen adórendszer csökkentené a jövedelemátcsoportosítás mértékét és így a társadalmi szolidaritást.

Bakos és szerzőtársai (2008a) szintén a jövedelemelosztási hatásokat vizsgálták tanulmányukban. Emellett arra keresték a választ, hogy az egykulcsos adóreformok növekedési és bevételi hatásai mennyiben köthetők az adókulcsok változásához és mennyiben a szigorúbb adóbehajtáshoz. Empirikus elemzés alapján megállapították, hogy Magyarországon viszonylag alacsony, 0,06 a teljes adórugalmasság mértéke, vagyis a marginális adókulcsok csökkentése a várakozásokhoz képest alacsonyabb gazdasági ösztönzést jelent. A tehetősebbeknél ugyanakkor már nagyobb, 0,3 értéket meghaladó a viselkedési hatás (rugalmasság), ami magában foglalja a munkakínálat érdemi növekedésének lehetőségét.⁸ A szerzők meglátása szerint azonban ez felerősíti az egykulcsos adóreform újraelosztási hatásait is. Az egykulcsos jövedelemadóra vonatkozó szimuláció során arra az eredményre jutottak, hogy a viselkedési hatásból fakadó-

an a költségvetés bevételei és az adóköteles jövedelem növekedése is visszafogott lenne, rendre 2 és 1,4 százalékos.⁹ Ugyanakkor egy ilyen reform jelentős változásokat okozna a jövedelemeloszlás terén, és terhét főként a közepes jövedelmű adófizetők viselnék.

Benczúr és szerzőtársai (2011a) már nem (csak) egy hipotetikus, hanem a mi munkánkhoz hasonlóan a ténylegesen végrehajtott adóreformot is vizsgálták. Tanulmányukban viselkedési hatásokkal bővített mikroszimulációs modell segítségével számszerűsítették a várható hosszú távú munkapiaci, növekedési és költségvetési hatásokat. Az adórendszer 2011-es változása¹⁰ 2,6 százalékkal növeli a hosszú távú munkakínálatot, miközben a foglalkoztatásra érdemben nem hat. Az intézkedés hatására a szerzők becslései szerint 93 milliárd forinttal romlik a költségvetés egyenlege, másrészt viszont a GDP szintje 2,4 százalékkal emelkedik. Ennél néhány százalékponttal nagyobbak (2,9 százalék) bizonyult a növekedési többlet, amikor a szerzők figyelembe vették a szuperbruttósítás és az adójóváírás teljes kivezetését, a további egy százalékpontos járulékemelést és az áfaemelést is. A csomag 212 milliárd forinttal javítja a költségvetés egyenlegét, ám a foglalkoztatottak száma 0,8 százalékkal csökken.

Erdős (2012) az egykulcsos adó és az azzal párhuzamos egyéb gazdaságpolitikai intézkedések (bank- és válságadók, devizahitelek megsegítésére szolgáló programok) rövid távú hatásait vizsgálta. Egyik legfontosabb állítása, hogy a várakozásoktól elmaradó gazdaságélénkítő hatás egyaránt visszavezethető keresleti és kínálati oldali korlátokra. Keresleti oldalon a problémát Erdős (2012) szerint az jelenti, hogy a jómódúak nettó keresetemelkedése nem a belső keresletben csapódik le, sőt jelentősen megnöveli az importigényt.¹¹ A tanulmány azt is megállapítja, hogy bár a tehetősebbek megtakarítása érzékenyen reagál az adórendszer változására, az országos átlagos megtakarítás mégsem emelkedett. Ennek következménye pedig,

hogy az államháztartás hiánya annyival nő, mint a jómódúak adókiengedésből származó pluszjövedelme. Kínálati oldalról elsősorban az egyéb gazdaságpolitikai intézkedések korlátozó hatását emeli ki Erdős (2012). A foglalkoztatási (kínálati) hatás visszafogottabb alakulását arra vezeti vissza, hogy az adócsökkentés hiánynövelő hatását ellensúlyozó egyéb gazdaságpolitikai intézkedések rontották a bankrendszer hitelezési hajlandóságát.

Cseres-Gergely és Simonovits (2011) azt vizsgálta, hogy az szja-rendszer 2013-ig tartó átalakítása a nettó kereseteken keresztül miként hat a nyugdíjak és a nyugdíjassza alakulására. A nyugdíjszámítás alapja ugyanis a nettó bér, ezért az adócsökkentés addicionális terhet jelent a nyugdíjasszán keresztül az egész költségvetés számára. Számításaik szerint a változások az első évben a GDP 0,2 százalékaival rontják a nyugdíjassza egyenlegét, és ez a veszteség annál gyorsabb ütemben emelkedik, minél nagyobb a reálbérek növekedési üteme.

A 2011-ben megkezdett adóreformot vizsgáló tanulmányok között (is) vannak olyanok (például Benczúr és szerzőtársai, 2011a; Benedek és Kiss, 2011; Cseres-Gergely és Simonovits, 2011), amelyek érintik az adóreform jövedelemelosztásra gyakorolt hatását, és az ezzel kapcsolatos főbb állítások viszonylag egységesek. Ám éppen azért, mert ez a téma egyik esetben sem került a vizsgálat fókuszába (és ennek megfelelően az eredmények bemutatására is viszonylag kis részt szenteltek a szerzők), indokoltnak tartjuk a kérdés alaposabb vizsgálatát, különös tekintettel arra, hogy ma már biztosan ismerhető a 2013-ban lezárt többéves adóreform minden részlete.

MÓDSZERTAN

Az adóreform vizsgálatának elemzését mikroszimulációs módszerrel végeztük el, ez az eljárás ugyanis lehetővé teszi, hogy a gazdaság

alapegységeinek (egyén, háztartás vagy vállalat) szintjén vizsgáljuk meg egy vagy több gazdaságpolitikai intézkedés hatásait. A kutatásunk alapját képező adószimulációnál mindez azt jelenti, hogy az szja-bevallásokra épülő adatbázisból a rendelkezésre álló információk alapján egy adatbázis-kezelő program segítségével minden adózónál külön-külön kiszámítjuk az adókötelezettség alakulását a különböző forgatókönyvek függvényében. Az így kapott adatokat pedig a vizsgálat céljainak megfelelően tudjuk aggregálni, illetve csoportosítani. A módszer előnyei közé tartozik, hogy figyelembe veszi az egyes gazdasági változók eloszlását is, így a szabályok nemlineáris változása is kiszámítható, ezen kívül modellezhető a különböző szabályok kölcsönhatása és az adózók viselkedése is (Benedek és Kiss, 2011). Mivel a mikroszimuláció lehetővé teszi, hogy egy, illetve több intézkedés együttes hatását különböző társadalmi csoportok szempontjából is lehessen vizsgálni, így a módszer a gazdaságpolitikai hatásvizsgálatok kiemelten fontos eszközének számít.¹²

Magyarországon a mikroszimulációs módszer elterjedését három nagy hullámra érdemes bontani. Az első a nyolcvanas évek közepére nyúlik vissza, amikor a KSH, majd később a Gazdaságkutató Intézet használta ezt az eljárást, nagyobb részt adatfelvételek minőségének javítására, előrejelzések készítésére, ritkábban pedig hatásvizsgálatokra. Nagy áttörést jelentett a Pénzügyminisztérium és a TÁRKI által 2004-ben kötött együttműködési megállapodás. Az említett intézetekben folyó kutatások elsődleges célja az adó- és támogatási rendszer újraelosztási hatásának vizsgálata, általában oly módon, hogy a személyi jövedelemadó adatbázisát összekapcsolták az egyes családok gazdálkodását dokumentálni hivatott Háztartási Költségvetési Felvétellel (Benedek és Lelkes, 2006). Ezt követően egyrészt az ECOSTAT (Cserháti és szerzőtársai, 2007, 2009, 2012; Cserháti és Takács, 2010;

Belyó et al., 2009) másrészt a Költségvetési Tanács (Benedek és Kiss, 2011) berkein belül több olyan publikáció is született, amely erre a módszerre épült. Az eddig felsorolt vizsgálatok általában statikus jellegűek voltak, azaz nem vették figyelembe sem az egyének reakcióját, sem pedig az abból fakadó tovagyrúzó makrogazdasági hatásokat sem. Ebből a szempontból komoly előrelépést jelentett Benczúr és szerzőtársainak (2011a) kutatása, akik új empirikus elemzéseket (Kiss és Mosberger, 2011; Benczúr et al., 2011b) is felhasználva igyekeztek a korábbiaknál jobban figyelembe venni az említett hatásokat.¹³

Kutatásunk a módszertanát tekintve a második hullámhoz tartozik, és abból a szempontból is, hogy figyelmen kívül hagyja az adóreform sok egyéb (munkapiaci, demográfiai stb.) következményét. Vizsgálatunk alapját a 2011-es szja-bevallások képezik,¹⁴ ami két szempontból is újdonságot jelent a korábbi kutatásokhoz képest. Egyrészt azért, mert nem mintával, hanem a teljes sokasággal dolgozunk, ennek megfelelően az adatbázisunk a megfelelő szűrések elvégzése után tartalmazza annak a 4 372 042 magánszemélynek az anonimizált jövedelemadó-bevallását, aki 2011-ben adóköteles jövedelemmel rendelkezett. Másrészt korábban az adóbevallásokból nem derült ki, hogy egy-egy adózó hány gyermeket nevelt, mivel csak a három vagy több gyermek után járt adókedvezmény.¹⁵ Ezért ezt az adatot a kiterjesztett családi kedvezmény hatásainak kiszámításához más adatbázisok segítségével, jelentős bizonytalanság mellett kellett megbecsülni. A 2011-es adatbázisban azonban már szerepel az eltartott gyermekek száma, ami jelentősen csökkenti a hatásvizsgálat pontosságával kapcsolatos bizonytalanságot.

Fontos viszont azt is hangsúlyoznunk, hogy vizsgálatunk több szempontból is a statikus elemzések közé tartozik. Egyrészt azért, mert nem vettük figyelembe a viselkedési hatáso-

kat. Másrészt azért, mert az adatbázist nem indexáltuk, azaz a különböző évek (2010, 2011, 2012, 2013) jogszabályi környezetén alapuló forgatókönyveket egyaránt a 2011-es adatbázison vizsgáltuk meg, anélkül, hogy akár az egyes adófizetők paramétereit (például jövedelem), akár az állomány egészét (a munkaerőpiacra belépőkkel, illetve az azt elhagyókkal) korrigáltuk volna különböző becslési módszerek segítségével. Ez utóbbiról elsősorban nem technikai vagy módszertani akadályok miatt mondtunk le, hanem mert az volt a célunk, hogy a demográfiai, munkapiaci és minden más folyamattól elkülönítve mutassuk be az adóváltozások közvetlen hatását.

Ennek érdekében a szimulációk elvégzése során figyelembe vettük a 2010-ben, 2011-ben, 2012-ben és 2013-ban érvényben lévő adózási szabályokat, különös tekintettel az adókulcsok változására (az elkülönülten adózó jövedelmeknél is), az adójóváírás és a szuperbruttósítás két lépcsőben végrehajtott eltörlésére, kivezetésére, valamint a családi adókedvezmény jelentős kiterjesztésére.

EREDMÉNYEK

Az adóreform hatása az adóterhelés eloszlására

Szimulációnk eredményei szerint a 2010 és 2013 között végrehajtott adóváltoztatások 444 milliárd forintos adócsökkenést okoztak. Mivel az egyes intézkedések nagyon eltérő hatást gyakoroltak a különböző társadalmi csoportokra, ezért érdemes különböző dimenziók mentén is megvizsgálni a változásokat. Annak érdekében, hogy a jövedelem függvényében elemezhessük a kapott eredményeket, az adóköteles bruttó¹⁶ jövedelmek alapján képeztünk jövedelmi tizedeket. A bevallást készítő egy számottevő csoportjának nem volt minden hónapban jövedelme, így az éves

adatok 12-vel történő elosztásával nem kapjuk meg automatikusan a havi jövedelmeket. Általánosságban azonban azt mondhatjuk, hogy akik az első három jövedelmi csoportba tartoznak, azok nem rendelkeztek az év egészében főállású munkahellyel,¹⁷ a negyedik tizedbe tartoznak azok, akik minimálbért keresnek 12 hónapig, az átlagbért keresők pedig a nyolcadik tizedben helyezkednek el. Érdemes hangsúlyozni, hogy az átlagos érték a legfelső jövedelmi tized esetében nem feltétlenül nyújt pontos képet az idetartozó adófizetőkről, mivel a néhány kiugróan sokat kereső miatt az eloszlás meglehetősen aszimmetrikus. (Ez igaz a szimulációk eredményeire is.)

A változások hatására az alsó hét jövedelmi tized adóterhelése összesen 134 milliárd forinttal emelkedett. A nyolcadik tized adója kismértékben csökkent, a kilencediké 72 milliárd forinttal mérséklődött, míg a legmagasabb jövedelműek adója 501 milliárd forinttal zsugorodott (lásd 1. táblázat). Az említett folyamatok eredményeképpen 61 százalékról 42 százalékra csökkent a tizedik (legmagasabb

jövedelmű) tized hozzájárulása az összes adóbevételhez, a kilencediknél ez az arány érdemben nem változott, míg a kevesebbet keresők befizetése a közös kasszába arányaiban jelentősen emelkedett.

Az egyes adófizetők szempontjából ez azt jelenti, hogy a minimálbér környékén kereső magánszemélyek adója éves szinten átlagosan 58 ezer forintról 126 ezer forintra emelkedett, az átlagbér környékén keresők adókötelezettsége viszont 312 ezer forintról 299 ezer forintra mérséklődött.

Mivel a jövedelem nagyság mellett egyéb tényezők is befolyásolták, hogy miként változott az adóköteles jövedelemmel rendelkezők adóterhelése (gyermekek száma, házastárs jövedelme, a jövedelem típusa), ezért a következőket tekintve nem alkotnak homogén csoportot az egyes jövedelmi tizedbe tartozók sem. A további vizsgálatokhoz éppen ezért érdemes az adózókat három csoportra bontani: a nyertesek közé tartoznak azok, akiknek az adója 2013-ban 2010-hez képest éves szinten legalább ezer forinttal csökkent. A vesztesek

1. táblázat

AZ ADÓVÁLTOZÁSOK HATÁSA AZ EGYES JÖVEDELMI TIZEDEK ADÓKÖTELEZETTSÉGÉRE

Tizedek	Jövedelemsáv (eFt)		Átlagos éves adó (eFt)		Összes adó aránya (%)		Összes adóvált. (Mrd Ft)
	Minimum	Maximum	2010	2013	2010	2013	
1	–	212,2	6,2	16,0	0,2	0,6	4,3
2	212,2	523,4	16,6	54,9	0,4	2,0	16,8
3	523,4	858,6	27,2	94,5	0,7	3,5	29,5
4	858,6	1 103,2	58,0	125,9	1,5	4,6	29,7
5	1 103,2	1 276,1	92,0	149,8	2,5	5,5	25,3
6	1 276,1	1 596,0	135,0	182,3	3,6	6,7	20,7
7	1 596,0	1 980,5	211,2	229,8	5,6	8,4	8,1
8	1 980,5	2 609,5	311,8	298,2	8,3	10,9	–5,9
9	2 609,5	3 880,3	593,1	429,5	15,8	15,7	–71,6
10	3 880,3	–	2 302,2	1 157,8	61,3	42,3	–500,7
Együtt			375,3	273,9	100,0	100,0	–443,8

Forrás: saját számítás

csoportjába soroljuk azokat, akiknek az adója 2013-ban 2010-hez képest legalább 1000 forinttal emelkedett. Akinél a változás nagysága egyik irányban sem haladta meg az 1000 forintot, azok kerülnek a semlegesek csoportjába. (Lásd 1. ábra)

Az alsó négy jövedelmi tizedben a nyertesek száma 20 százalék körül mozog, és ez az arány alig 15 százalékponttal emelkedik csupán a következő négy jövedelmi tizedben is. Az igazi áttörés a két legmagasabb jövedelmi tized esetén tapasztalható: a nyertesek aránya a kilencedik tizedben 92 százalék, míg a legmagasabb jövedelemmel rendelkezők körében 99 százalék.

Együtt vizsgálva az összes adóbevallást benyújtó, adóköteles jövedelemmel rendelkező magánszemélyt, a nyertesek száma 1,7 millió, náluk az átlagos éves adócsökkenés 364 ezer forint, a vesztesek száma 2,5 millió, náluk az

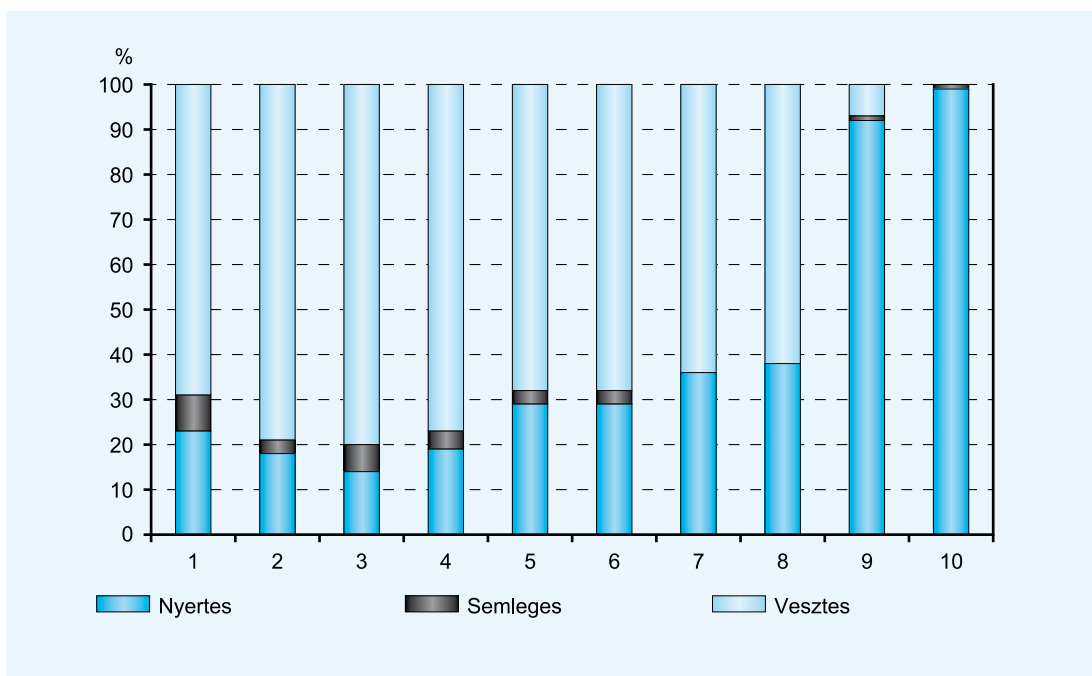
átlagos éves adóemelkedés 75 ezer forint, míg 132 ezer ember adóváltozása nem haladta meg az 1000 forintot.

Éppen azért, mert az adóreform elsősorban a jövedelem és a gyerekszám függvényében változtatta meg az állampolgárok adókötelezettségét, érdemes együtt vizsgálni e két dimenzió mentén, hogy milyen következményekkel járt a személyijövedelemadó-rendszer átalakítása. Mivel az egy, illetve két gyermeket nevelők adóváltozása nem különbözik jelentősen, ezért az egyszerűsítés, illetve a könnyebb áttekinthetőség kedvéért őket a továbbiakban összevonva kezeljük és így az eltartottak száma alapján három kategóriát képezünk: gyermektelenek (1), egy vagy két gyermeket nevelők (2), három vagy annál több gyermeket nevelők (3).

Mivel az adóbevallást készítők 77 százaléka gyermektelen (vagy legalábbis nem vett

1. ábra

A NYERTESEK, VESZTESEK ÉS SEMLEGESEK SZÁZALÉKOS ARÁNYA AZ EGYES JÖVEDELMI TIZEDEKBEN

Forrás: saját számítás

igénybe gyermekek után járó családi adókedvezményt), így utóbbiak adóterhelésének változása nem tér el jelentősen a teljes sokaságtól (lásd 2. táblázat). Az alsó nyolc jövedelmi tized mindegyikében legalább 70 százalék a vesztesek aránya, míg a legtöbbet keresőknél fordított a helyzet. Mindez forintban számolva azt jelenti, hogy az alsó nyolc tizedhez tartozóknál az összesen 171 milliárd forintos adóemelkedés átlagosan évente 62 ezer forint pluszadót jelent. Másrészt viszont a két legmagasabb jövedelmi tizedbe tartozó gyermektelenek adója 330 milliárd forinttal csökkent, azaz az adóreform teljes költségvetési költségének 74 százaléka a két legmagasabb jövedelmű decilishez tartozó gyermektelenek nettó keresetét növeli.

Az egy vagy két gyermeket nevelőknél az alsó négy jövedelmi tizedben a családi adókedvezmény bevezetésének ellenére is megközelíti együtt az ötven százalékot azoknak az aránya, akik a semlegesek vagy a vesztesek táborába tartoznak (lásd 3. táblázat).

Ez azzal magyarázható, hogy náluk az adójóváírás eltörlését nem volt képes kompenzálni sem a családi adókedvezmény, sem az alsó adókulcs csökkentése, sem pedig a superbruttósítás megszüntetése. A magasabb jövedelmi tizedben viszont szinte csak nyertesek vannak. Az említett folyamatok eredményeképpen az egy vagy két gyermeket nevelők 85 százaléknak csökkent az adója és csupán 4 százaléknak emelkedett. Az összes egy vagy két gyermeket nevelő adózónak nyújtott adócsökkentés 218 milliárd forintos bevételkiesést jelent a költségvetés számára, amely összeg 83 százaléka a két legmagasabb jövedelmi tizedbe tartozók nettó keresetét növeli.

Három vagy több gyermek esetén a korábbiaktól lényegesen eltérő eloszlás rajzolódik ki. Az egy vagy két gyermeket nevelőkhöz képest az alsóbb jövedelmi tizedekben sokkal kevesebb a nyertes (maximum 22 százalék), és sokkal többen vannak azok, akiknek nem változott az adókötelezettségük. Mindez arra vezethető vissza, hogy a három vagy több gyermeket

2. táblázat

AZ ADÓVÁLTOZÁS HATÁSA A GYERMEKTELEN MAGÁNSZEMÉLYEK SZEMPONTJÁBÓL

Tizedek	Nyertes %	Vesztes %	Semleges %	Összesen fő	Összes adóváltozás Milliárd Ft	Átlagos éves adóváltozás Ft
1	23	70	7	426 756	4,3	10 172
2	16	84	1	407 741	17,1	42 009
3	10	89	0	371 077	30,1	81 159
4	12	88	0	331 125	31,8	95 908
5	11	89	0	317 962	29,6	93 083
6	7	93	0	312 130	26,9	86 040
7	9	91	0	303 699	19,6	64 418
8	9	90	0	297 801	11,3	38 083
9	89	9	2	302 341	-32,3	-106 903
10	98	0	2	292 060	-297,4	-1 018 324
Együtt	27	72	1	3 362 692	-159,0	-47 293

Forrás: saját számítás

AZ ADÓVÁLTOZÁS HATÁSA AZ EGY VAGY KÉT GYERMEKET NEVELŐK SZEMPONTJÁBÓL						
Tizedek	Nyertes %	Vesztes %	Semleges %	Összesen fő	Összes adóváltozás Milliárd Ft	Átlagos éves adóváltozás Ft
1	50	17	34	8 205	0,0	-6 079
2	55	13	32	23 971	-0,4	-16 894
3	42	29	29	55 299	-0,7	-12 922
4	43	51	6	91 518	-2,0	-21 520
5	85	12	2	103 712	-4,0	-38 915
6	94	6	0	108 166	-5,8	-53 703
7	97	3	0	114 854	-9,9	-86 456
8	99	1	0	119 517	-13,8	-115 089
9	100	0	0	115 489	-30,5	-264 454
10	100	0	0	121 235	-151,0	-1 245 212
Együtt	85	11	4	861 966	-218,2	-253 111

Forrás: saját számítás

nevelők már az adóreform előtt is igénybe vehettek egy kisebb mértékű családi adókedvezményt.¹⁸ Ennek köszönhetően az alacsony jövedelmű családok egy részének már 2010-ben sem kellett adót fizetnie, így hiába emelkedett radikálisan a gyermekek után járó adókedvezmény (az egyéb változtatásokkal együtt), mivel Magyarországon nem létezik negatív adó, számukra nem jelentettek (további) tehercsökkenést a változások, tehát a nettó jövedelmük nem emelkedett. *(Lásd 4. táblázat)*

Mindaz rányomja a bélyegét az aggregált hatásokra is. Miközben a három vagy több gyermeket nevelők számára az adóreform összesen 67 milliárd forint adócsökkenést biztosított, az összeg 92 százaléka a legfelső két jövedelmi tized nettó keresetét növelte, az alsó hat jövedelmi tizedbe tartozó nagycsaládosok adója pedig összességében nem változott. Ezzel magyarázható, hogy az összes nagycsaládos 63 százalékanak csökkent az adója, ám 33 százalékanak nem változott érdemben, miközben 4 százalékanak emelkedett.

Az adóreform dekomponálása

A 2010 és 2013 között végrehajtott adóváltozásokat négy külön intézkedésre lehet bontani: családi adókedvezmény kiterjesztése; egykulcsos adó bevezetése (az összevont és az elkülönülten adózó jövedelmekre); szuperbruttósítás kivezetése; adójóváírás megszüntetése. Mivel ezek között olyan is van, amelyet több lépcsőben vezettek be, másrészt az éves változások vizsgálatánál összekeverednek az egyes intézkedések hatásai, ezért az aggregált hatások dekomponálása érdekében azt tartjuk célravezetőnek, ha nem évenként, hanem az említett intézkedések mentén csoportosítjuk a következményeket. Az első lépésben azt mutatjuk be, hogy ezek az intézkedések külön-külön milyen változást okoztak volna a 2010-es adózási szokásokhoz képest, azaz ha 2010-ben vezették volna őket be, változatlanul hagyva minden más, akkor érvényes adószabályt. Fontos hangsúlyoznunk, hogy az egyesével mért hatások összege nem egyezik

AZ ADÓVÁLTOZÁS HATÁSA A HÁROM VAGY TÖBB GYERMEKET NEVELŐK SZEMPONTJÁBÓL

Tizedek	Nyertes %	Vesztes %	Semleges %	Összesen fő	Összes adóváltozás Milliárd Ft	Átlagos éves adóváltozás Ft
1	2	20	78	2 543	0,0	3 597
2	1	15	84	5 793	0,0	5 930
3	9	11	79	11 127	0,1	5 503
4	19	8	73	14 862	-0,1	-6 101
5	22	7	70	15 830	-0,3	-15 904
6	35	6	59	17 227	-0,4	-20 357
7	92	2	6	18 933	-1,5	-78 861
8	98	1	1	20 186	-3,5	-174 945
9	99	0	1	19 674	-8,7	-441 682
10	100	0	0	24 209	-52,3	-2 159 977
Együtt	63	4	33	150 384	-66,6	-442 823

Forrás: saját számítás

meg a 2010 és 2013 között végrehajtott változások *együttes* hatásával, hiszen egy intézkedés jelenléte befolyásolja egy másik intézkedés hatását, és viszont. Ennek ellenére az ily módon elvégzett dekompozíció rávilágít arra, hogy a négy intézkedés külön-külön milyen irányban változtatja meg az adózási szokásokat.

A családi adókedvezmény kiterjesztése mintegy 173 milliárd forintos adókiengedést jelent, amelynek 59 százaléka a legmagasabb jövedelemmel rendelkező két tized adóját csökkenti. (Lásd 5. táblázat)

Az egyetlen adókulcs bevezetése, azaz a felső adókulcs eltörlése, az alsó adókulcs csökkentése, valamint ez utóbbi kiterjesztése az elkülönülten adózó jövedelmekre 408 milliárd forintos adókiesést jelentett volna önmagában. Mivel ezek közül a legfontosabb a felső adókulcs eltörlése, amely kizárólag a legmagasabb jövedelmű tizedet érinti és ugyanők az átlagosnál több, elkülönülten adózó jövedelemmel rendelkeznek, ezzel magyarázható, hogy az adócsökkentés 83 százaléka az ő net-

tó jövedelmüket növeli. Hasonló a helyzet a szuperbruttósítás eltörlésével is, amely jellemzően eltérő összegű, de azonos arányú adócsökkentést biztosítana mindenki számára, ám a 2010-ben még érvényben lévő adójóváírás, illetve a legmagasabb jövedelműek számára érvényes magasabb adókulcs miatt az átlagos adócsökkentés jelentősen eltér az egyes jövedelmi tizedekben.

Az egyetlen intézkedés, amely önmagában is növelte volna az adóbevételeket, az az adójóváírás eltörlése. Mivel az eredeti céloktól némileg eltérően 2010-ben az adójóváírás már nem a legalacsonyabb jövedelműek, hanem a legmagasabb keresetűeken kívül mindenki számára biztosított adócsökkenést, így a lehetőség eltörléséből fakadó 468 milliárd forintos adóemelkedés hatása is szétterül az alsó kilenc jövedelmi tizedben.

A változások dekomponálása is azt jelzi, hogy a gyermekneveléshez kötött tehercsökkentés arányaiban az ötödét sem éri el a jövedelemfüggő adókiengedéseknek, ráadásul hatását

AZ EGYES INTÉZKEDÉSEK ADÓFIZETÉSI HATÁSA JÖVEDELMI TIZEDENKÉNT

(milliárd forint)

Tizedek	Családi kedvezmény kiterjesztése		Egyetlen adókulcs bevezetése		Szuperbruttósítás megszüntetése		Adójóváírás megszüntetése	
	Összes változás	Átlagos változás (%)	Összes változás	Átlagos változás (%)	Összes változás	Átlagos változás (%)	Összes változás	Átlagos változás (%)
1	-0,1	-3	-0,5	-17	-0,5	-19	6,9	253
2	-0,5	-7	-1,1	-15	-2,0	-28	26,9	369
3	-1,4	-12	-1,9	-16	-4,2	-36	51,5	433
4	-4,8	-19	-5,5	-22	-13,9	-55	64,7	255
5	-9,0	-22	-6,7	-17	-22,4	-56	68,2	170
6	-13,2	-22	-8,4	-14	-27,2	-46	72,6	123
7	-18,8	-20	-10,8	-12	-35,0	-38	72,1	78
8	-23,8	-17	-14,1	-10	-45,5	-33	72,8	53
9	-28,8	-11	-21,0	-8	-90,5	-35	31,8	12
10	-72,9	-7	-338,0	-34	-243,1	-24	0,0	0
Együtt	-173,4	-11	-407,9	-25	-484,5	-30	467,6	28

Forrás: saját számítás

tekintve ez utóbbiak közé sorolható az egyetlen bevételnövelő intézkedés (adójóváírás) is.

Az egyszámjegyű jövedelemadó lehetséges bevezetésének hatása

A korábbiakban alkalmazott módszer segítségével megvizsgáltuk azt is, hogy milyen hatással járna az egységes 9 százalékos adókulcs bevezetése a költségvetési bevételek, valamint az adóterhek változása szempontjából. Fontos hangsúlyoznunk, hogy az eddigiekhez hasonlóan a 2011-es adatbázison szimuláltuk ezt a lehetőséget csakúgy, mint a viszonyítási alapként használt 2013-as jogszabályi környezetet.

A 16 százalékos adókulcs felváltása a 9 százalékos adókulccsal a 2011-es adatok alapján 521,8 milliárd forinttal, azaz 44 százalékkal

csökkentené tovább a költségvetés személyi jövedelemadóból származó összes bevételét. A változtatás jellegéből fakad, hogy az adócsökkentés olyan arányban oszlik el a különböző jövedelmi tizedekhez tartozó magánszemélyek között, amilyen arányban az egyes decilisek hozzájárulnak az összes adóbevételhez. Ennek megfelelően az összes adócsökkentés 42 százaléka, azaz 219 milliárd forint a legfelső jövedelmi tized nettó bérét növeli. (Lásd 6. táblázat)

Egy ilyen forgatókönyv megvalósulásakor az adóköteles magánszemélyek nettó bére évente átlagosan 119 ezer forinttal emelkedne, ami 12 hónapos munkaviszonyt feltételezve havi 9900 forintos adócsökkenés. Az alsó öt jövedelmi tized esetében az egyszámjegyű jövedelemadó bevezetése átlagosan évente 39 ezer forint adócsökkenést jelentene, míg az

A 9 SZÁZALÉKOS ADÓKULCS BEVEZETÉSÉNEK HATÁSA

Tizedek	Összes adó (Mrd Ft)			Átlagos éves adó (eFt)		
	16%-os	9%-os	Változás	16%-os	9%-os	Változás
1	7,0	4,0	-3,0	16,0	9,2	-6,8
2	24,0	13,6	-10,5	54,9	31,0	-23,9
3	41,4	23,2	-18,1	94,5	53,1	-41,5
4	55,1	30,9	-24,1	125,9	70,7	-55,1
5	65,6	36,9	-28,7	149,8	84,2	-65,6
6	79,8	44,8	-35,0	182,3	102,3	-80,0
7	100,5	56,5	-44,1	229,8	129,0	-100,7
8	130,5	73,2	-57,2	298,2	167,4	-130,8
9	187,9	105,6	-82,3	429,5	241,4	-188,1
10	506,5	287,7	-218,8	1157,8	657,6	-500,2
Együtt	1 198,2	676,4	-521,8	273,9	154,6	-119,3

Forrás: saját számítás

adófizetők többet kereső felének átlagosan 200 ezer forinttal emelkedne a nettó bére.

A kisebb adó ugyanakkor csökkenti a családi adókedvezmény jelentőségét is. Míg a 2011-es adatokon számítva a családi adókedvezmény 2013-ban 195 milliárd forinttal csökkenti a gyermeket nevelők adóját, addig 9 százalékos adókulcs esetén ez az összeg 110 milliárd forintra csökkenne.

ÖSSZEGZÉS

A 2010 és 2013 között végrehajtott egykulcsos adóreform jelentősen megváltoztatta az egyes társadalmi csoportok adóterhelését, illetve hozzájárulását az összes adóbevételhez. Összesen 2,5 millió adózónak átlagosan 75 ezer forinttal emelkedett az éves adója, 1,7 millió embernek átlagosan 364 ezer forinttal csökkent az adókötelezettsége, míg 132 ezer embernek az adóváltozás nem haladta meg az 1000 forintot. Az adóváltozás szempontjából

a legnagyobb szerepe a jövedelem nagyságának volt, ezt követte az eltartott gyermekek száma. A legmagasabb jövedelmi tized hozzájárulása az összes adóbevételhez 61 százalékról 42 százalékra mérséklődött. Az adóreform eredményeképpen megvalósult 444 milliárd forintos adócsökkentés 74 százaléka a két legmagasabb jövedelmi tizedbe tartozó gyermektelen adózók nettó jövedelmét növelte. Az egy vagy két gyermeket nevelők 85 százalékának csökkent legalább 1000 forinttal az éves adója, míg a három vagy több gyermekesek esetében ez az arány csak 63 százalék. Ez utóbbi azzal magyarázható, hogy esetükben már korábban is járt egy kisebb mértékű adókedvezmény: mivel sokan közülük emiatt eddig sem fizettek adót, így az alsó hat jövedelmi tizedhez tartozó sokgyerekesek átlagos adókötelezettsége nem csökkent érdemben. Az adókulcs esetleges 9 százalékra való mérséklése 44 százalékkal csökkentené tovább a költségvetés szja-bevételeit, ami a 2011-es adatokon számítva további évi 522 milliárd forint adókiengedést jelent.

JEGYZETEK

- ¹ Erről bővebben például Carone és szerzőtársai (2007) értekeznek tanulmányukban.
- ² Fontos hangsúlyozni, hogy az egykulcsos adórendszereknek nagyon különböző típusai vannak. A továbbiakban mi ide sorolunk minden olyan adórendszert, amelyben a magánszemélyek jövedelme egy adókulcs kulcs szerint adózik, függetlenül az esetleges kedvezményektől és attól, hogy ez az egy kulcs érvényes-e más adónemekre is.
- ³ Scharle és szerzőtársai (2010) az adórendszerek hatékonyságát vizsgálva szintén hasonló következtetésekre jutottak. Meglátásuk szerint az egyszerűbb és átláthatóbb adórendszer javítja az adómorált és a reform (erősnek mutatva a kormányt) javítja az ország tőkevonzó képességét.
- ⁴ Az adóbevételek vártnál kisebb mértékű növekedése két okra vezethető vissza. Egyrészt az adóelkerülés csak azokban az országokban csökkent, amelyekben az szja-kulcs és a társasági nyereségadó kulcsa megegyezett. Másrészt pedig a munkát terhelő adók csökkentésének foglalkoztatási hatása is alacsonyabb volt a vártnál. Erről bővebben Gray et al. (2007) értekezik.
- ⁵ Az adórendszerek és a különböző adónemek társadalmi költségeiről és hatékonyságáról részletesen értekezik Bakos et al. (2008b).
- ⁶ Forrás: <http://uk.reuters.com/article/2012/05/25/uk-romania-politics-idUKBRE84O0JE20120525> (Letöltve: 2013.07.05.)
- ⁷ Forrás: http://www.gov.ro/pm-victor-ponta-2013-is-the-year-in-which-not-only-through-budget-and-fiscal-measures-but-through-a-joint-effort-as-well-can-we-consolidate-the__12a119428.html (Letöltve: 2013.07.05.)
- ⁸ Kiss és Mosberger (2011) tanulmánya a magasabb jövedelmű magyar adózók adórugalmisságát vizsgálva hasonló eredményre jutott: a becsült rugalmasság 0,2.
- ⁹ A hipotetikus adórendszer jellemzői a következők: A 2005-ös minimálbér feletti jövedelmekre 30,3 százalékos adókulcsot és 13,5 százalékos társadalombiztosítási járulékot vetnek ki. Megszűnnek az adókedvezmények és a levonások. Az egységes adókulcs kiválasztása során Bakos és szerzőtársai (2008a) úgy jártak el, hogy viselkedési reakció nélkül a rendszer semleges legyen a költségvetési bevételek szempontjából, bár az így kialakult egységes adókulcs (30,3+13,5 százalék) a kelet-közép-európai régió más egykulcsos adórátáihoz képest magas.
- ¹⁰ Egykulcsos adórendszer bevezetése, adójóváírás csökkentése, családi adókedvezmény kiterjesztése, munkavállalói járulék 0,5 százalékpontos emelése.
- ¹¹ Erdős (2012) számításai szerint egy erőteljesen importigényes gazdaságban, mint Magyarország, nagyságrendileg kisebb a jövedelmi multiplikátor, mint egy belső piacra épülő gazdaságban.
- ¹² A mikroszimulációs módszerről bővebben lásd a Benedek – Lelkes szerzőpáros (2005) munkáját.
- ¹³ Egyebek mellett a fontosabb gazdaságpolitikai intézkedések hosszú távon várható makrogazdasági hatásait vizsgálta Benedek és szerzőtársai (2012) is.
- ¹⁴ A bevallásokban nem szereplő, a kifizetők által levont jövedelemadót a rá vonatkozó speciális szabályok miatt a vizsgálat egésze során figyelmen kívül hagyjuk. Az e forrásból származó bevétel nagyjából az összes szja-bevétel 15 százaléka.
- ¹⁵ Egy bizonyos jövedelemhatár alatt.
- ¹⁶ Nem szuperbruttó

¹⁷ Mivel éves jövedelmük nem éri el a 2011-es minimálbér 12-szeresét.

¹⁸ Havonta és eltartottanként 4000 forint bizonyos jövedelemhatárig.

IRODALOM

BAKOS P. – BENCZÚR P. – BENEDEK D. (2008a): Az adóköteles jövedelem rugalmassága. *Közgazdasági Szemle*. LV. évf., 2008. szeptember, 733–762. oldal

BAKOS P. – BÍRÓ A. – ELEK P. – SCHARLE Á. (2008b): A magyar adórendszer hatékonysága. *Köz-pénzügyi füzetek* 21. 2008. április

BENCZÚR P. – KÁTAY G. – KISS Á. – REIZER B. – Szoboszlai M. (2011a): Az adó- és transzferrendszer változásainak elemzése viselkedési mikroszimulációs modell segítségével. *MNB-Szemle*. 2011. október

BENCZÚR P. – KÁTAY G. – KISS Á. – RÁCZ O. (2011b): Income, Taxation, Transfers and Labour Supply at the Extensive Margin. Kézirat, MNB

BELYÓ P. (szerk.) (2009): Adó-szimulátor. Egyes adónemek mikroszimulációja. *Időszaki Közlemények*, 37. *Ecostat*. Budapest

BENEDEK D. – KISS Á. (2011): Mikroszimulációs elemzés a személyi jövedelemadó módosításainak hatásvizsgálatában. *Közgazdasági Szemle*. LVIII. évf., 2011. február, 97–110. oldal

BENEDEK D. – KÁTAY G. – KISS Á. [2012]: Az adóváltozások hatásainak elemzése mikroszimulációs modellek segítségével. *Munkaerőpiaci Tükör 2012*. MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaságtudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Kft. Budapest, 119–137. oldal

BENEDEK D. – LELKES O. (2005): A magyarországi jövedelem újraelosztás vizsgálata mikroszimulációs modellel. *PM Kutatási Füzetek*. 10. szám

BENEDEK D. – LELKES O. (2006): A magyarországi jövedelem-újraelosztás és egy egykulcsos adó-reform vizsgálata mikroszimulációs modellel. *Közgazdasági Szemle*. LIII. évf., 2006. július–augusztus, 604–623. oldal

CARONE, G. – NICODEME, G. – SCHMIDT, J. H. (2007): Tax revenues in the European Union: Recent Trends and challenges ahead. *European Economy Economic Papers*. No. 280.

CSERES-GERGELY Zs. – SIMONOVITS A. (2011): A személyi jövedelemadó reformjának hatása a társadalombiztosítási nyugdíjakra. *Közgazdasági Szemle*. LVIII. évf., 2011. december, 1029–1044. oldal

CSERHÁTI I. – DOBSZAYNÉ H. J. – HAVASI É. – KERESZTÉLY T. – KÖVÁRI Zs. – SZÉP K. – TAKÁCS T. – TALLÉR A. – TAMÁSI B. – VARGA Zs. (2007): A háztartások jövedelemalakulásának elemzése mikroszimulációs modellel. *A gazdaságelemzés módszerei*, 2. sz. *Ecostat-KSH*. Budapest

CSERHÁTI I. – DOBSZAYNÉ H. J. – TAKÁCS T. (2012): Mikroszimuláció alkalmazása a munkaügyi statisztikában. *Statisztikai Szemle*, 90. évfolyam 9. szám, 844–861. oldal

CSERHÁTI I. – PÉTER I. – VARGA Zs. (2009): A lakosság jövedelmi rétegződésének tendenciái 2008–2009-ben. *Fejlesztés és Finanszírozás*. 3. szám, 70–78. oldal

CSERHÁTI I. – TAKÁCS T. (2010): Analysis of Income Inequalities by Microsimulation. *Hungarian Statistical Review*, Special Number 14. pp. 110–124

- ERDŐS T. (2012): Egykulcsos jövedelemadó és gazdasági növekedés. *Közgazdasági Szemle*. LIX. évf., 2012. február, 109–138. oldal
- GRAY, C – LANE, T. – VAROUDAKIS, A. (2007): Fiscal Policy and Economic Growth: Lessons for Eastern Europe and Central Asia. *The World Bank*, Washington D.C.
- IVANOVA, A. – KEEN, M. – KLEMM, A. (2005): The Russian Flat Tax Reform. *IMF Working Paper*. WP/05/16
- KEEN, M. – KIM, Y. – VARSANO, R. (2006): The „Flat Tax(es)”: Principles and Evidence. *IMF Working Paper*. WP/06/218
- KISS, Á. – MOSBERGER, P. (2011): The Elasticity of Taxable Income of High Earners: Evidence from Hungary, MNB WP 2011/11
- KISS S. Cs. – SCHARLE Á. – SZABÓ B. – SZABÓ P. A. (2008): Adóreformok Európában. *Külgazdaság*. 2008, 52. évf. 9–10. szám, 7–33. oldal
- PIRES, A. J. G. – JENSEN, T. S. (2011): Effects of Flat Tax Reforms on Economic Growth in the OECD Countries. *SNF WorkingPaper No 12/11*. Institute for Research in Economics and Business Administration
- SAAVEDRA, P. (2007): Flat Income Tax Reforms. In: Gray, C. – Lane, T. – Varoudakis, A. (szerk.): Fiscal Policy and Economic Growth. *The World Bank*, pp. 253-280
- SCHARLE Á. – BENCZÚR P. – KÁTAY G. – VÁRADI B. (2010): Hogyan növelhető az adórendszer hatékonysága? *MNB-tanulmányok* 88. 2010. szeptember
- TÓTH G. Cs. (2010): Állami keresletélénkítés és automatikus stabilizátorok. *Pénzügyi Szemle*. 55. évf. 1. szám 51–68. oldal